

Voorwoord

Afrika voor 1900: continent zonder geschiedenis. De beroemde parafrasering van het minstens zo bekende citaat *the people without history* van Eric Wolf. Traditioneel betekent studie van de geschiedenis bestudering van geschreven bronnen. Bij afwezigheid daarvan wordt het onderzoek doorgeschoven naar archeologie, antropologie of sociologie. De Afrikaanse geschiedenis wordt bewaard in verhalen die van generatie op generatie doorgegeven worden en in materiële resten uit vroegere tijden. De traditionele geschiedbeoefening kan hier niets mee; mondelinge overlevering betekent onbetrouwbaarheid van gegevens. Welk gedeelte van de mythe waarheid bevat, is niet meer na te gaan. In het begin van de vorige eeuw trokken de historici dus de volgende conclusie: Afrika had voor de komst van de Europeanen geen geschiedenis.

The white man's burden, het documenteren en beschaven van de primitieve samenlevingen die de koloniale overheersers elders tegenkwamen, had zijn stempel gedrukt op de Afrikaanse geschiedschrijving. Na het bereiken van onafhankelijkheid van veel Afrikaanse landen besloten de Afrikaanse historici tot een tegenoffensief. Namibië werd in 1990 als laatste land gedekoloniseerd en net als in de overige nieuwe staten werd er luid geroepen om een nationale geschiedenis. Met name de periode voor koloniale overheersing en de periode na de dekolonisatie moesten worden onderzocht, bestudeerd en opgetekend om de nationale eenheid te illustreren en het bestaansrecht van de natie te benadrukken. Ook Afrika als continent werd niet overgeslagen; tenslotte waren de huidige grenzen arbitrair getrokken door vreemde mogendheden. De etnische grenzen lagen vaak heel anders dan door de blanken met hun linealen was bepaald. De geschiedbeoefening sloeg in Afrika een nieuwe weg in; niet alleen werden orale bronnen als basis voor onderzoek gebruikt, ook ontstond er innige samenwerking met studies als archeologie en antropologie. De Afrikaanse pre-koloniale wereld opende zich onder dit gezamenlijk wetenschappelijk geweld.

Buiten Afrika blijkt de belangstelling toch nog steeds grotendeels uit te gaan naar de geschiedenis van de koloniale tijd in Afrika en de nasleep daarvan. Groniek steekt de hand in eigen boezem, maar wil daarom met dit nummer aandacht schenken aan de eigen geschiedenis van Afrika. Kortom, een themanummer rijkelijk gevuld met artikelen over pre-koloniaal Afrika. Thera Rasing bijt het spits af, en zal in haar artikel de

ontwikkeling van de overgangsruten in de Centraal Afrikaanse maatschappij bespreken. Aan de hand van deze *rites of passage* bestudeert zij ook de genderverhoudingen in de pre-koloniale cultuur. Femi Kolapo beschrijft de ontwikkeling van de vroege staat in hedendaags Nigeria, die hij bestudeerd heeft aan de hand van de ontstaansmythe van het legendarische koninkrijk Ife. Ook Dick de Boer baseert zich in zijn artikel op verhalen; hij gebruikt de gedichten van Jacob van Maerlant om het middeleeuwse Europese beeld van Afrika te reconstrueren. Kwabena Parry keert weer terug naar Afrika zelf en onderzoekt de invloed van een Baselse missiepost op de ontwikkeling en het onderwijs van autochtone Afrikanen. Tenslotte beschrijft Hanneke Bartelds in het afsluitende artikel de loopbaan en het belang van Edward Blyden voor het panafricanisme. Deze man heeft zijn hele leven geijverd voor Afrikaanse eenheid en heeft de geschiedvorsching een beslissende impuls gegeven. Het leek de redactie een passend besluit aan deze bundeling van pre-koloniale Afrikaanse geschiedenis.

Nieuw in het supplement is de rubriek "Hoog van de Toren", waarin een redacteur op persoonlijke titel hoog van de toren blaast en een mening geeft over een actueel of historisch onderwerp. Verder treft u in het supplement een reactie aan van Peter Doorn op het artikel van George Welling in *Groniek* 149, Ideologie. Hij betoogt hierin dat de digitalisering van de bronnen zeker niet meer in de kinderschoenen staat en dat een aantal van de door George Welling gesignaleerde problemen reeds is opgelost. Pim Huijnen laat zijn licht schijnen op de loopbaan van de beruchte communistenjager McCarthy. Was deze man een rabiaat anticommunist of een slachtoffer van zijn eigen blufferij? De laatste aflevering van de rubriek Klassiekers wordt verzorgd door Willem Frijhoff. In de rubriek Bronnen zal Hans Renner de handschriften van Königshof en Grünberg bespreken. Na ons feestelijke jubileumnummer weer een als vanouds goed gevuld en zeer gevarieerd themanummer. En dus wensen wij u veel leesplezier!

De redactie

RECTIFICATIE: In het vorige nummer zijn per abuis de laatste twee noten weggevalen bij het artikel van Henk te Velde, "Geheimzinnig schijnende diepte"; De volkskoning en de omstrede band tussen vorst en volk in de 19^e eeuw'. Hier volgen zij alsnog:

- Noot 33: J.W. Straatman, 'Schemering', *Vragen des Tijds* (1882) I, 230.
- Noot 34: Fasseur, *Wilhelmina*, 558-559.